

Magyarország

Szerkeszti:
KOC SIS GYÖRGYI

BESZÉLGETÉS GEORGE SOROSSAL

Egy magyar nábob

Az utóbbi években Magyarországon közismertté vált „Soros Alapítvány”, pontosabban MTA—Soros Alapítvány 1987. évi pályázati hirdetménye éppen a napokban jelent meg a magyar sajtóban (HVG, 1987/1. sz.). George Soros magyar származású amerikai üzletember még 1984-ben kötött megállapodást az MTA-val magyarországi alapítvány létesítéséről, amelynek céljai között szerepel a magyar gazdasági, tudományos és kulturális szakemberek, diákok tanulmányútjainak, külföldi kongresszusokon való részvételének támogatása, illetve a magyar tudomány és kultúra támogatása ösztöndíjakkal, adományokkal. Legutóbbi budapesti tartózkodása során George Sorost tőzsdei stratégiájának lényegéről, eddigi magyarországi tapasztalatairól és további terveiről kérdeztük.

HVG: Önről közismert, hogy New Yorkban egy nagy tőzsdecéget irányít, sokat utazik, személyesen vezeti amerikai és magyarországi alapítványait. De tulajdonképpen mi az, ami jelenleg a leginkább foglalkoztatja?

G. S.: Talán meglepően hangzik, jelenleg leginkább a könyvírás foglalkoztat. Intellektuális önéletrajzomat írom, s gondolataimat igyekszem rendszerbe foglalni. A könyv ideiglenes címe The Alchemy of Finance, magyarul: A pénzügyek alkimiája. Általában kerülöm a sajtó nyilvánosságát, de beláttam, hogy most a könyvem érdekében szükségem van rá. A reflektivitás elméletének nevezem azt, amit könyvemben

Elfogadott MTA—Soros Alapítvány pályázatok 1984—1986

1984—1986. szeptember 29-ig elfogadott

Általános pályázatok	326 db
Irodalmi ösztöndíjas	94 db
Társadalomtudományi ösztöndíjas	83 db
1986. novemberi ülésen elfogadott	
Általános pályázatok	27 db
Irodalmi ösztöndíjas*	26 db
Társadalomtudományi ösztöndíjas*	26 db

Összes eddig elfogadott

Általános pályázat	353 db
Irodalmi ösztöndíjas	120 db
Társadalomtudományi ösztöndíjas	109 db

* 5000—8000 forint havi, összegben, 12—24 havi időtartamra

Megszavazott pályadíjak és ösztöndíjak összege

ebből	159 859 776 Ft
irodalmi ösztöndíj	13 405 000 Ft
társadalomtudományi ösztöndíj	12 826 100 Ft
1986. novemberéig kifizetésre került	66 136 976 Ft

Megszavazott dollár támogatás 1 677 738 USD

megpróbálok kifejtetni, s azt, hogy miképp lehet a gondolatot a gazdaságra alkalmazni. Tulajdonképpen az eseményekben résztvevők és maguk az események kapcsolata izgat, hiszen a résztvevő felfogása mindig hibás, nem érthető meg maradéktalanul azt, ami történik, hiszen saját gondolata is része az egésznek. A valósághoz tehát hozzátartozik a félreértés. Ez a pénzpiacra vonatkoztatva azt jelenti, hogy nem igaz, miszerint a piac mindent tud és remekül alkalmazkodik. Valójában a piac mindent félreért, s ezek a beépített félreértések befolyásolják az események menetét. Következtetésem: a piac a félreértések sorozata.

HVG: S ebből a gondolatból ön hogyan csinál üzletet?

G. S.: Úgy, hogy én ezt tudom, a piac viszont nem. A félreértések dinamizmusának megértéséből szülehetnek a nagy üzletek.

HVG: Nem fél attól, hogy könyvével veszélyezteti üzleti sikerét? Hiszen mások is megtanulhatják elgondolásait.

G. S.: Persze, hogy megtanulhatják a könyvemből a filozófiámat. De szerencsére annyira megfoghatatlan az elgondolás, hogy aki le tudja másolni, az megérdemli a sikert.

HVG: Mivel nemcsak elméletben foglalkozik a tőzsdével és a piaccal, hanem — mint kiderült — többnyire helyesen mérte fel a pénzpiaci trendeket, s ezen dollármilliókat keresett, szeretném kihasználni az alkalmat, hogy megkérdezzem: milyen fejleményeket vár a nemzetközi valutapiacokon?

G. S.: Én anti-guru vagyok, vagyis nemigen vállalkozom jóslásra, nem hirdetek általánosan érvényes recepteket. Szerintem a trendeket nem lehet megjósolni. Miközben 1985 augusztusa és 1986 decembere között könyvírással voltam elfoglalva, nagy pénzügyi változás következett be. E változáson jól is ke-
restem, ami persze nem volt véletlen. A változás lényege, hogy a tőkés világ öt vezető hatalma fölismerte, hogy a teljesen szabad valutapiac katasztrófára vezet. A „free float”-ról, vagyis a „szabad lebegtetés”-ről áttértek a „dirty float”-ra, vagyis a „piszkos lebegtetés”-re, de a dolgok közérthető lényege az, hogy kell a stabilitás. Ez a stabilizálási kísérlet most van folyamatban, s ha sikerül, akkor a valutapiac megszilárdul, ha viszont további nagy ingadozások következnek, akkor ez a kísérlet kudarcát jelenti. Szerintem a dollár esetleg még lejjebb mehet, de nagyobb az esélye az amerikai—japán megegyezésnek, mint korábban. A jen valószínűleg gyengülni fog. A nyugatnémet márka és a jen közül inkább a DM-re jó spekulálni.

HVG: A valutaüzlet az ön legfőbb tevékenységi területe?

G. S.: A valuta a tevékenységemnek csak az egyik dimenziója. Foglalkozom még értékpapírokkal, valamint árukkal, például olajjal, arannyal. Ingatlannal nem foglalkozom.

HVG: Az utóbbi években gyakran járt Magyarországon, alapítványa révén közelebbről megismerkedhetett a magyar gazdasági élettel. Meg tudná-e fogalmazni, mit szeretne Magyarországon a pénzéért látni?

George Soros

G. S.: Senkinek sincsen monopóliuma a valóságra; az alapítványnak a nyitott társadalom az alapgondolata. Olyan szellemi életet szeretnék előmozdítani Magyarországon is, ami ezen a gondolatokon alapul. A magyar társadalmat kívánom támogatni a kibontakozásban. Magyarországon 1987-ben 2—3 millió dollár az alapítvány rendelkezésére álló összeg. Nemrégiben egyébként Kínában jártam, és ott hasonló alapítványt hoztam létre 1 millió dolláros kezdőösszeggel; a neve: Alapítvány Kína Megnyitására és Megreformálására.

HVG: Nálunk nagyon sok emberben felmerül, vajon miért csinálja azt, amit csinál? Annyi világos, hogy az alapítványi pénzeket levonhatja az adójából, de ezenkívül hol itt az üzlet?

G. S.: Hiszi vagy sem, nincs üzlet. Ha ezzel a pénzzel mást kezdenék, többet kereshetnék vele, mint itt. Az alapítvány az, aminek mondom. Nem vagyok álszent, még ha ez talán úgy is hangzik. Az adóból persze levonhatom ezeket az összegeket, így csökken az adóalapom, de higgye el, ezzel kevesebbet spórolok, mint amennyit Magyarországon elköltök.

HVG: Milyen jó és rossz tapasztalatokat szerzett eddig Magyarországon?

G. S.: Háromféle programunk van Magyarországon. Az úgynevezett dollár-programban az egyik fő projektumunk nem vált be: az Országos Vezetőképző Központ támogatása nem váltotta be a reményeinket, s a pénz folyósítását 1987-ben be is szüntetjük. Nagy fantáziát látok viszont a Közgazdaságtudományi Egyetem átszervezésének a támogatásában. Három éven át kívánjuk utazásokkal segíteni a tapasztalatszerzést ösztöndíjak formájában. Folytatódik 1987-ben a Skála menedzserképzésének a támogatása, s az OVK helyett a Medicorral kívánunk új szerződést kötni, ugyancsak vezetőképzésre.

HVG: Szerepelnek-e új kezdeményezések is 1987. évi terveikben?

G. S.: Szerintem a könyvtárak támogatása ilyen kezdeményezés. Eddig is adtunk már több százezer dollár érték-

Novemberi döntések

Az MTA—Soros Alapítvány Bizottság 1986 novemberében Budapesten ülést tartott, s ezen döntöttek a beadott pályázatok sorsáról. Az alábbiakban ismertetjük a novemberi döntéseket, azt, hogy a bizottság milyen támogatást, hozzájárulást vagy kölcsönt szavazott meg a tudományos, kulturális és közösségi programokhoz. A HVG a jövőben is közli az évente négyszer ülésező bizottság határozatait.

Klaniczay Júlia — Galántay György: Képzőművészeti dokumentáció	240 000 Ft	Bódy Gábor emlékkiadvány	100 000 Ft
Közművelődési Információs Intézet: ökológiai kiadványa	170 000 Ft	Tömörny Márta: Könyv a bábművészetről, ösztöndíj	24 hónapra 7 000 Ft/hó
Gádor Anna: Pszichoterápiai kurzuson részvétel	750 USD	Légrádi Péter és kutatócsoportja Orvosi kutatás	3 500 000 Ft és 20 000 USD
Balogh Tibor: Holográfia	380 000 Ft	Kákony Gábor építész	
Nagymihályi Géza: Ikonosztások	128 000 Ft	Utiköltség-támogatás USA ösztöndíjhoz	
MTA Történettudományi Intézet angol nyelvű kiadvány	30 000 Ft és 2 000 USD	ELTE Angol Tanszék Gracelandi program ösztöndíjasainak utiköltség támogatás	
Móser Zoltán: Népzenei, néprajzi, művészettörténeti tanulmányok, ösztöndíj	12 hónapra 6 000 Ft/hó	Hegedüs Lajos vegyész-mérnök Utiköltség támogatás USA tanulmányúthoz	
TOLERANCIA Családvédelmi Szolgálat Egy évi működés támogatása	Kb. 1 000 000 Ft	Kirsten Dehlholm: Mozgásszínházi produkció	90 000 Ft
Encsi Városi Művelődési Központ: Magyar—csehszlovák kulturális cserekapcsolatok	100 000 Ft	Alfa Ipari Vállalat Kísérleti rehabilitációs műhely	600 000 Ft
Rátay Csaba: Zempléni család gondozói hálózat kísérlet	50 000 Ft	Arató András: „Beszélő számítógép”, segédesszék vakok számára	13 200 USD
Dobszai Általános Művelődési Központ kulturális egyenlőségek csökkentése programja (Második évi támogatás)	100 000 Ft	Rohály Gábor: Népművészeti tábor	100 000 Ft
Sárosi Bálint: Hangszeres magyar népzene kutatás, ösztöndíj	24 hónapra 8 000 Ft/hó	Mozgássérültek Sportegyesülete, Nagykanizsa Sportverseny	100 000 Ft
Magyar Színművészeti Szövetség „A magyar színház látványvilága” c. kiadvány megjelenéséhez kölcsönként	900 000 Ft	Endrédi Péter: Fotóösszeállítás gyimesi csángókról, ösztöndíj	24 hónapra 6 000 Ft/hó
BME Közművelődési Titkárság, SZKENE Színház Különböző programok, technikai fejlesztés	1 680 000 Ft	Kürtli Erzsébet és munkatársai Hátrányos helyzetű fiatalok gondozása és nevelése	1 324 000 Ft

A Bizottság az alábbi orvosi műszer pályázatokat javasolja elfogadásra a New York-i Soros Alapítványnak:
SOTE III. Belgyógyászati Klinika 12 000 USD
SOTE Gerontológiai Központ 1 208 USD
Országos Ersebészeti Intézet 58 000 USD
Bajcsy-Zsilinszky Kórház, Budapest 29 000 USD
Korányi Kórház, Budapest 120 000 USD

ben könyveket és xerox berendezéseket, s ami a döntő: biztosítottuk például e berendezések festékutánpótlását. Ez folytatódik. De nagyjelentőségűnek tartom a vakok könyvtárának ellátását kazettákkal és másolókkal, ami komoly perspektívát nyithat meg. S van egy igen nagy, új programunk: nagy amerikai kiadvállalatokkal együtt, de az alapítvány szervezésében 1987-ben 5 millió dollár értékben hozunk be könyvet Magyarországra, s osztonk szét a nem országos könyvtárak között. A könyvek főleg

szépirodalmi és nyelvtudományi jellegűek.

Orvosi programunk keretében ultrahangos orvosi műszereket hoztunk be; ezt a programot kibővítjük, megszervezük a specializálódást, a szakemberbetanítást. 1987-re félmillió dollárunk van erre a célra. Ha ez a program lefutott, szeretném, ha az alap az infarktus problémájával is foglalkozna Magyarországon. Megemlíteném még a Magyar Kereskedelmi Kamara általunk támogatott 1986/1987. évi új vezetési tanácsadási programját. Ennek értelmé-

ben **52. oldal**

külföldi tanácsadókat. Az alapítvány biztosítja ehhez a dollárt, a Kamara ezt forintban téríti.

Végül, komoly sikernek tartom, hogy továbbra is küldünk fiatal magyar tudósokat és kutatókat posztgraduális ösztöndíjjal tízhavi, illetve félévi tanulmányok folytatására Oxfordba. 1987-ben 15, illetve 10 fő kiküldését támogatjuk. Nagy sikernek és elismerésnek tartom, hogy angol részről részlegesen elengedték e fiatal tudósoknak a tandíjat. Nagyon nagy a jelentkezés, s igen fontos a kiválasztás, hogy optimális eredményt érjünk el.

HVG: Hogyan összegezné eddigi tapasztalatait?

G. S.: Magyarországon a közvéleményben a Soros Alapítvány gyakran valamiféle utaztatási intézményként él. Pedig nem az. Persze vannak utaztatások is, hozzájárulunk fiatal szakemberek utiköltségéhez külföldi kongresszusokra, tanulmányutakra. Az igazság az, hogy a dollárt nem nehéz elkölteni. Nagyobb a kereslet, mint a kínálat, s gyakran egészen abszurd kérésekkel is fordulnak hozzánk, dehát ez elkerülhetetlen. Szerintem a magyar társadalomnak a forint-programoknál kellene jobban tudomásul vennie a Soros Alapítványt: forduljanak hozzánk, jöjjenek minél több újszerű, támogatásra érdemes ötlettel, elgondolással. A kuratórium munkáját szeretné most minél inkább kiszélesíteni az ifjúság körében, például segítséget nyújtani abban, hogy a diákokot valódi kollégiumokká alakítsák át. Hangsúlyozom, az alapítvány kapuja nyitva áll, várjuk a jó ötleteket, de eddig még a legtöbb elgondolás elmaradt a megkövetelt minőségi szinttől. Sokan csak pénzt akarnak, ötletük nincs. Eddig még sikerült az ilyesféle rohamot kivédnünk. Az alapítvány magyarországi munkájának sikere azon múlik, hogy szakemberei védjék a színvonalat. Úgy érzem, eddig érdeme szerint bíráltuk el a pályázatokat, s nem akarunk ebből továbbra sem engedni. Szerintem az Alapítványnak csakis így van értelme Magyarország számára is, számomra is; ha kicsúszna a lábunk alól a talaj, fölszámolnám az alapítványt. A világon mindenütt megpróbálják kihasználni, fejőstehennek nézni az alapítványokat. Hát mi nem akarunk fejőstehennek lenni.

Persze követtünk el hibákat is, de egészében pozitívan ítélem meg az MTA—Soros Alapítvány eddigi tevékenységét, és optimista vagyok a jövőt illetően is. Nem személyemnek szóló elismerést akarok vásárolni, a magyar társadalom fejlődését szeretném segíteni. S mivel az alapítvány pénzét én adom, alapvető kérdésekben a döntés jogához ragaszkodom. **FÉLIX PÁL**

Magyar CAM-mogás

Nemrégiben a televízióban egy hazai tudományos kutatóintézeti vezető azt az — egyébként nyilvánvaló — tényt hangsúlyozta, hogy egészséges gazdaságokban a műszaki fejlesztés nem központi határozatok dolga, hanem a vállalatok saját, jól felfogott érdeke. A számítógépes gyártórendszerek hazai elterjedésének rögös útja szinte modellszerűen mutatja, hogy ha a termelőknek nem érdekük a műszaki fejlesztés, akkor a hiba elsősorban nem bennük, hanem tevékenységüket meghatározó gazdasági-társadalmi környezetben keresendő.

Képzelnék el — a valóságot! A tervező leül egy számítógép képernyője elé, lerajzolja az általa elképzelt álomautót, és a rajz hirtelen „életre kel” a képernyőn, megmozdul, minden irányból körbenézhető, megvizsgálható, forgatható. Ha valami módosításra, forma- vagy akár színváltoztatásra van szükség, az néhány gombnyomással megvalósítható. Az elképzelt csodaautón a tervező méréseket végezhet, képzeletbeli szélcsatornában vizsgálhatja, elemezheti majdani mechanikai, termodinamikai viselkedését. A tervezőnek ilyen szárnyakat egy ma már sok helyütt alkalmazott technikai megoldás, a számítógéppel segített grafikai tervezés, angol elnevezésének — Computer Aided Design — kezdőbetűi nyomán a CAD adhat.

De képzelnék el az ezután következőket is: a képernyőn elkészült csoda-kocsi egyszer csak megjelenik a maga teljes valóságában, a számítógép NC-

gépeket és robotokat irányítva létrehozza a megálmodott terméket. Ez a CAM — Computer Aided Manufacturing — vagyis a számítógéppel segített gyártás.

A számítógépes integrált gyártórendszerek sokak szerint azon kevés számú számítástechnikai részterület egyike, ahol a követő jellegű fejlesztéssel vagy az egyszerű importtal szemben valóban értelme van a magyarországi eredeti tudományos kutatásoknak. Bonyolult felületek tervezésének és gyártásának számítógépes eszközei, illetve a magas szintű számítógépes grafikai szoftvereszközök szigorúan embargósak, ezeket nem lehet a fejlett tőkés országokból megvásárolni. Más szocialista országokban folyó ilyen kutatásokról egyelőre kevés a hír, rövid időn belül onnan aligha remélhető ilyesmi. Márpedig az integrált számítógépes gyártórendszerek technikája hamarosan a nemzetközi versenyképesség egyik kulcsfontosságú tényezője lesz, nincs tehát más lehetőség, mint a hazai kutatás.

Építeni ebből a szempontból van mire. A tudományos értékű szoftverrendszerek területén a magyar kutatók esetenként a legfejlettebb szoftvertechnológiák színvonalát ostromolják, az embargóban meghatározott fejlettségű termékeknel olykor korszerűbbet is létrehozhatnak. A CAD/CAM tudományos kutatásokban — mondhatni — született egy magyar iskola. A számítógépes tervezés közismert külföldi szakértői is szívesen jönnek Budapestre tapasztalatcserére. Az MTA SZTAKI gépipari automatizálási főosztálya tudományos együttműködést folytat a Cambridge-i

